

Valikõppeaine „Karjääriõpetus“

1. Üldalused

1.1. Valdkonnapädevus ning õppe- ja kasvatuseesmärgid

Karjääriõpetuse õpetamise eesmärk põhikoolis on kujundada õpilastes valmisolekut tööjõuturule sisenemiseks, iseseisva otsustamisvõime arendamiseks, erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks. Karjääriõpetus toetab õpilase eneseteadlikkust, õpi- ja töömaailma mõistmist ning valmisolekut teha teadlikke haridus- ja karjäärivalikuid.

Karjääriõpetus aitab viia õpilase huvid, oskused, väärtused ja võimed kokku õppimis- ja töövõimalustega ning toetab noore kujunemist ennastjuhtivaks, vastutustundlikuks ja ühiskonda panustavaks inimeseks.

Aineõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) teadvustab oma huvisid, võimeid, väärtusi, vajadusi, oskusi ja isiksuseomadusi, mis toetavad adekvaatse enesehinnangu kujunemist ning teadlike karjäärivalikute tegemist;
- 2) arendab karjääri kujundamise pädevusi, sealhulgas õpi-, suhtlemis-, koostöö-, enesejuhtimis-, otsustamis-, planeerimis- ning info hankimise, hindamise ja analüüsimise oskusi;
- 3) arendab soovi ja oskust seada endale eesmärgid ning tegutseda nende saavutamiseks süsteemselt ja vastutustundlikult;
- 4) kujundab soovi ja valmisolekut elukestvaks õppimiseks, muutustega toimetulekuks ning iseseisvaks karjääriotsuste tegemiseks;
- 5) tutvub erinevate ametite, elukutsete, tegevusvaldkondade ja õppimisvõimalustega ning mõistab hariduse, tööturu, ettevõtlus- ja majanduskeskkonna vahelisi seoseid;
- 6) mõistab töömaailma muutumist, sealhulgas digipöörde, rohepöörde, tehnoloogia, tehisintellekti ja paindlike töövormide mõju õppimisele, tööle ja karjääri kujundamisele;
- 7) mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide, tööohutuse, tööeetika, tööväärtuste ning töötaja õiguste ja kohustuste tähtsust;
- 8) oskab koostada esmaseid kandideerimisdokumente ning analüüsida oma valmisolekut edasiõppimiseks, tööeluga tutvumiseks või tööle kandideerimiseks.

1.2. Õppeaine kirjeldus

Karjääriõpetus on III kooliastme valikõppeaine mahuga 35 ainetundi, mille eesmärk on toetada õpilase eneseteadlikkust, õpi- ja töömaailma mõistmist ning valmisolekut teha teadlikke haridus- ja karjäärivalikuid. Õppeaine toimub üldjuhul III kooliastmes, soovitatavalt 8. või 9. klassis.

Karjääriõpetus toetab õpilase kujunemist ennastjuhtivaks ja vastutustundlikuks õppijaks, kes oskab analüüsida oma huve, tugevusi, väärtusi ja arenguvajadusi, otsida ja kasutada karjääriinfot, mõista hariduse ja tööturu seoseid ning kavandada oma edasist haridusteed.

Karjääriõpe on lõimitud õppe- ja kasvatustegevusse alates 1. klassist. I kooliastmes keskendutakse enesetundmisele, õpiharjumustele, koostööle ja ametitega tutvumisele. II kooliastmes süvendatakse õpilase arusaama oma huvidest, tugevustest ja oskustest ning seostatakse neid õppeainete ja töömaailmaga. III kooliastmes toetatakse teadlikke haridus- ja karjäärivalikuid, kandideerimisoskuste kujunemist ning isikliku õpi- ja karjääriplaani koostamist.

Õppeaines „Karjääriõpetus“ käsitletakse teemasid, mis kujundavad õpilastes valmisolekut erinevate elurollide täitmiseks ja elukestvaks õppeks, tööjõuturule sisenemiseks ja väärtusloomesse panustamiseks ning arendavad iseseisvat otsustamisvõimet.

Karjääriõpetus aitab kaasa sellele, et õpilaste karjäärivalikuid ei piiraks stereotüüpsed soorollid, eelarvamused ega kitsad arusaamad ametitest. Õppijates kujuneb muutustega toime tulev, probleemide lahendamisele suunatud ja enesearengut väärtustav hoiak.

Karjääriõpetus keskendub õpilase isiksuseomadustele, huvidele, võimetele, väärtustele ja oskustele teadvustamisele ning nende seostamisele esmaste haridus- ja karjäärivalikutega. Õpilasi teavitatakse erinevatest töökeskkondadega tutvumise ja tööharjutamise võimalustest ning julgustatakse neid kasutama.

Karjääriõpetuse valikaine õpitulemuste saavutamisele aitab kaasa vajaduspõhine koostöö kooliväliste partneritega, sealhulgas karjääriteenuste osutajate, ettevõtete, kutseõppeasutuste, gümnaasiumide, kõrgkoolide, vilistlaste ja lapsevanematega.

Õppeaine lähtub karjääri kujundamise pädevuste mudelist ning keskendub neljale valdkonnale: eneseteadlikkuse arendamine, võimaluste analüüs, planeerimine ja otsustamine ning tegutsemine.

- 1) Eneseteadlikkuse arendamine aitab kujundada enesekohaseid ja sotsiaalseid oskusi. Õpilane õpib tundma oma huvisid, võimeid, väärtusi, vajadusi, oskusi, kogemusi, isiksuseomadusi ja arenguvajadusi. Arenevad suhtlemis- ja õpioskused. Omandatud teadmised, oskused ja hoiakud toetavad õpimotivatsiooni ning aitavad ennetada koolist väljalangevust.
- 2) Võimaluste analüüs toetab teadlike valikute tegemist pärast põhikooli lõpetamist. Õpilane tutvub õppimisvõimalustele, ametitele, tegevusvaldkondadele, töömaailma ja tööturu arengusuundadega. Õpilane oskab märgata muutusi töömaailmas, väärtustada elukestvat õpet ning mõista, et karjääripöörde võib olla loomulik osa inimese eluteest.
- 3) Planeerimine ja otsustamine arendab eesmärgistamise, planeerimise ja otsustamise oskusi. Õpilane mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid, oskab karjäärialast infot hankida, analüüsida ja kasutada ning tunnetab oma vastutust karjääritee kujundamisel ja elus toimetulemisel.
- 4) Tegutsemine toetab õpilast karjääri kujundamisega seotud tegevuste algatamisel ja elluviimisel. Õpilane tutvub töökeskkondadega, analüüsib õpi- ja töökogemusi,

mõistab kandideerimisprotsessi olemust ning koostab juhendamisel vajalikke dokumente.

1.3. Lõiming, üldpädevuste areng ja läbivad teemad

Karjääriõpetuse õpitulemused ja õppemeetodid toetavad õpilase üldpädevuste arengut ning lõimingut erinevate õppeainete ja läbivate teemadega. Sarnaste teemade käsitlemine mitmes õppeaines aitab õpilasel mõista ainetevahelisi seoseid, luua õpitust tervikpilti, seostada õpitut igapäevaeluga ja väärtustada õppimist elukestva protsessina.

Üldpädevus	Karjääriõpetuse panus
Väärtuspädevus	Õpilane analüüsib oma väärtusi, hoiakuid ja valikute tähendust.
Sotsiaalne ja kodanikupädevus	Õpilane mõistab tööelu, vastutuse, koostöö ja ühiskonnas osalemise tähtsust.
Enesemääratluspädevus	Õpilane teadvustab oma tugevusi, arenguvajadusi, huvisid ja eesmärke.
Õpipädevus	Õpilane mõistab õppimise tähtsust haridustee ja tööelu kujundamisel.
Suhtluspädevus	Õpilane harjutab eneseväljendust, koostööd, arutlemist, intervjuud ja eneseesitlust.
Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus	Õpilane seostab andmeid, majandust, tehnoloogiat ja töömaailma arenguid.
Ettevõtlikkuspädevus	Õpilane seab eesmärke, algatab tegevusi ja kavandab oma tulevikku.
Digipädevus	Õpilane otsib, hindab ja kasutab karjääriinfot digikeskkondades ning mõistab digijälje mõju.

Karjääriõpetus on tihedalt seotud läbiva teemaga „Elukestev õpe ja karjääri kujundamine“. Samuti toetab see läbivaid teemasid „Tehnoloogia ja innovatsioon“, „Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus“, „Tervis ja ohutus“, „Väärtused ja kõlblus“, „Teabekeskond ja meediakasutus“ ning „Keskkond ja jätkusuutlik areng“.

Lõimingut toetavad õppekeskkonna laiendamine väljapoole klassiruumi, koolisisesed ja -välised sündmused, karjääripäevad, õpilaskonverentsid, töövarjupäevad, õppekäigud, huvitegevuse ja mitteformaalse õpikogemuse analüüs ning koostöö kooliväliste partneritega.

1.3.1. Karjääriõppe lõiming 1.–9. klassis

Karjääriõpe ei piirdu 35-tunnise valikainega III kooliastmes. Karjääri kujundamise teadmisi, oskusi ja hoiakuid arendatakse järk-järgult kogu põhikooli vältel õppeainetes, klassijuhatajatundides, arenguveestlustel, huvitegevuses ja kooli koostöös partneritega.

I kooliaste: 1.–3. klass

I kooliastmes keskendutakse õpilase enesetundmisele, õpiharjumuste kujundamisele, koostööoskusele, vastutusele ning esmasele tutvumisele ametite ja töömaailmaga.

Klass	Rõhuasetus	Näidistegevused
1. klass	Mina, minu huvid, minu pere ja kool	Joonistus „Minu unistuste amet“, vestlusring „Milles ma olen tubli?“, kooli töötajatega tutvumine, ametimängud.
2. klass	Ametid kodus, koolis ja kogukonnas	Intervjuu pereliikmega tema tööst, ametite loto, õppekäik raamatukokku, päästeametisse, kauplusesse või kooli kööki.
3. klass	Minu oskused ja õppimise tähendus	„Minu oskuste puu“, ühe ameti tutvustamine klassile, paaristöö „Milliseid oskusi see amet vajab?“

Lõiming õppeainetega:

Õppeaine	Lõiming karjääriõppega
Eesti keel	Enda, pere, huvide ja ametite kirjeldamine; lugude kuulamine ja jutustamine.
Matemaatika	Raha, aja, mõõtmise ja täpsusega seotud igapäevaülesanded; arutelu, kus matemaatikat tööelus vaja läheb.
Loodusõpetus	Kodu, kooli ja lähiümbruse inimeste töödega tutvumine; looduse, loomade ja tervisega seotud ametid.
Kunst ja tööõpetus	Unistuste ameti joonistamine, töövahendite meisterdamine, ametiplakatid.
Muusika ja liikumine	Eneseväljendus, koostöö, esinemisjulgus, reeglitest kinnipidamine.
Klassijuhatajatund	Vestlused huvidest, tugevustest, sõbralikkusest, koostööst ja vastutusest.

II kooliaste: 4.–6. klass

II kooliastmes süvendatakse õpilase arusaama oma huvidest, tugevustest, väärtustest ja oskustest ning seostatakse neid õppeainete, huvialade ja töömaailmaga.

Klass	Rõhuasetus	Näidistegevused
-------	------------	-----------------

4. klass	Huvid, tugevused ja ametid	Intervjuu töötava inimesega, ametikirjeldus, ametite kaart, töövahendite ja oskuste sobitamine.
5. klass	Ametid ajas ja tulevikuoskused	Rühmatöö „Ametid minevikus, olevikus ja tulevikus“, lihtne töökuulutuse analüüs, plakati „Tulevikuoskused“.
6. klass	Oskused, väärtused ja eesmärgid	Projekt „Minu tuleviku mina“, ametiuuring, tugevuste ja arenguvajaduste analüüs, külalisesineja tund.

Lõiming õppeainetega:

Õppeaine	Lõiming karjääriõppega
Eesti keel ja kirjandus	Intervjuu koostamine, ametikirjeldus, eneseanalüüs, esinemine.
Matemaatika	Eelarve, hinnad, palk, protsendid, diagrammid ja andmete lugemine.
Loodusõpetus	Teaduse, tervise, keskkonna, loomade, põllumajanduse ja tehnoloogiaga seotud ametid.
Ajalugu	Töö ja ametite muutumine ajas.
Inimeseõpetus	Väärtused, enesehinnang, suhtlemine, koostöö, vastutus.
Võõrkeeled	Ametinimetused, enda huvide ja tugevuste tutvustamine võõrkeeles.
Kunst, käsitöö ja tehnoloogia	Kavandamine, loovus, praktilised oskused, tööprotsessi analüüs.
Informaatika	Esmane karjääriinfo otsimine ja allikate kasutamine. Kriitiline mõtlemine.

III kooliaste: 7.–9. klass

III kooliastmes keskendutakse teadlikule haridus- ja karjäärivalikule, eneseanalüüsile, õppimisvõimaluste ja töömaailma tundmisele, infootsingule, kandideerimisoskustele ning isikliku õpi- ja karjääriplaani koostamisele.

Klass	Rõhuasetus	Näidistegevused
7. klass	Enesetundmine ja karjääriinfo	Tugevuste ja huvide analüüs, töökuulutuse analüüs, infootsing, kriitiline

		mõtlemine, arutelu „Kas hobi võib saada tööks?“
8. klass	Töömaailm ja kandideerimine	CV koostamine, motivatsioonikiri, töövestluse rollimäng/simulatsioon, ametiuuring, õppekäik/õpilasvarjupäev kutsekooli, gümnaasiumi või ettevõttesse, “Vanemaga tööle kaasa” päev.
9. klass	Edasiõppimine ja karjääriplaan	Gümnaasiumide ja kutsekoolide võrdlus, sisseastumistingimuste uurimine, töövarjupäev, isiklik õpi- ja karjääriplaan.

Lõiming õppeainetega:

Õppeaine	Lõiming karjääriõppega
Eesti keel	CV, motivatsioonikiri, ametlik e-kiri, eneseanalüüs, kandideerimistekst, intervjuu.
Matemaatika	Palk, maksud, eelarve, tööaeg, statistika, andmete analüüs.
Bioloogia, keemia, füüsika	Meditšiini, teaduse, keskkonna, inseneeria, tehnoloogia ja tootmisega seotud erialad.
Geograafia	Majandus, piirkondlik areng, ränne, tööjõuturg, ettevõtluskeskkond.
Ajalugu ja ühiskonnaõpetus	Tööõigus, töötaja õigused ja kohustused, kodanikuroll, majandus, avalik ja erasektor.
Inimeseõpetus	Väärtused, minapilt, otsustamine, stress, enesejuhtimine, suhtlemine ja konfliktide lahendamine.
Võõrkeeled	Ingliskeelne enesetutvustus, ametinimetused, lihtne CV või töövestlus võõrkeeles.
Informaatika	Karjääriinfo otsimine, digijälg, e-portfoolio, allikakriitilisus.
Kunst, käsitöö ja tehnoloogia	Loov portfoolio, toote kavandamine, ettevõtlikkus, projektitöö.
Liikumisõpetus	Tervis, töövõime, järjekindlus, eesmärgistamine, meeskonnatöö.

1.4. Õppetegevuse kavandamise ja korraldamise põhimõtted

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse põhikooli riikliku õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaine eesmärkidest, õppesisust ja oodatavatest õpitulemustest;
- 2) toetatakse lõimingut teiste õppeainete, klassijuhatajatundide, arenguvestluste, huvitegevuse ja läbivate teemadega;
- 3) taotletakse, et õpilase õpikoormus, sealhulgas kodutööde maht, oleks mõõdukas ja jaotuks õppeaasta jooksul ühtlaselt;
- 4) võimaldatakse õppida nii iseseisvalt kui ka koos teistega, et toetada õpilase kujunemist ennastjuhtivaks õppijaks;
- 5) kasutatakse diferentseeritud ja õpilase eripära arvestavaid meetodeid, mis toetavad õpimotivatsiooni, osalemist ja arengut;
- 6) rakendatakse nüüdisaegseid õppematerjale, digivahendeid ja karjääriinfo keskkondi;
- 7) mitmekesistatakse õppekeskkonda, kasutades õppekäike ettevõttesse, kutseõppeasutustesse, gümnaasiumidesse, kõrgkoolidesse, muuseumidesse, näitustele ja teistesse asutustesse;
- 8) võimaldatakse õpilastel saada ülevaade erinevatest ametitest, tegevusvaldkondadest ja töökeskkondadest;
- 9) kasutatakse aktiivõppemeetodeid, sealhulgas arutelusid, rollimänge, rühmatöid, väitlusi, probleemülesandeid, projektõpet, juhtumianalüüse, õpimappi ja uurimuslikke ülesandeid;
- 10) võimaldatakse õpilastel valida projektide ja uurimistööde teemasid oma huvide, ameti-, kutse- või erialaeelistuste põhjal;
- 11) kaasatakse vajaduse ja võimaluse korral lapsevanemaid, vilistlasi, kohalikke ettevõtjaid, karjäärispetsialiste, kutseõppeasutusi, gümnaasiume, kõrgkooli ja teisi kooliväliseid partnereid;
- 12) luuakse tingimused teadlikke haridus- ja karjäärivalikuid soodustavate hoiakute kujunemiseks;
- 13) seostatakse käsitletavat teemat inimeseõpetuse, ühiskonnaõpetuse, eesti keele, matemaatika, loodusainete, võõrkeelte, tehnoloogiaainete ja teiste õppeainetega;
- 14) suunatakse õpilasi analüüsima huvitegevuses, vabatahtlikus tegevuses, õpilasesinduses, projektides, töövarjupäeval või muudes mitteformaalsetes õpikogemustes omandatud oskusi.

1.5. Hindamine

Hindamisel lähtutakse põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest ja kooli hindamisjuhendist. Karjääriõpetuses kasutatakse peamiselt kujundavat hindamist, mille eesmärk on toetada õpilase eneseanalüüsi, arengut ja teadlikku valikute tegemist.

Võimalik on kasutada nii eristavat kui ka mitteeristavat hindamist vastavalt kooli õppekavas sätestatule. Hinnatakse õpilase teadmisi, oskusi ja nende rakendamist suuliste esituste, kirjalike tööde, praktiliste ülesannete, rühmatööde, eneseanalüüside, õpimapi ja karjääriplaani alusel.

Karjääriõpetuses ei hinnata hindega õpilase isiklike hoiakuid, väärtusi ega karjäärieelistusi. Vajaduse korral antakse nende kohta toetavat ja arendavat tagasisidet. Hindamisel väärtustatakse õpilase isikupära, arengut, pingutust ja refleksioonioskust.

Õpilane on hindamises aktiivne partner, sest see toetab eneseanalüüsi ja enesejuhtimise oskuste kujunemist. Hindamise põhimõtteid ja korraldust tutvustatakse õpilastele õppetöö alguses.

Kursuse jooksul on soovitatav koostada personaalne õpi- või arengumapp, kuhu õpilane kogub:

- 1) eneseanalüüsi töölehed;
- 2) huvide ja tugevuste analüüsid;
- 3) ametiuuringud;
- 4) õppimisvõimaluste võrdlused;
- 5) töövarjupäeva või õppekäigu kokkuvõtted;
- 6) CV ja motivatsioonikirja;
- 7) karjääriinfo otsingu tulemused;
- 8) isikliku õpi- ja karjääriplaani;
- 9) muud õpilasele tähenduslikud materjalid.

Õpimapi või arengumapi esitlemist võib hinnata valikaine kokkuvõtva hindena.

Hindamisobjektid võivad olla:

- 1) praktilised tööd, näiteks CV, motivatsioonikiri, essee, ametiuuring, töövarjupäeva kokkuvõte, ettevõtte külastuse tööleht või isiklik karjääriplan;
- 2) praktilise tegevuse mõtestamine ja analüüsimine;
- 3) karjääriinfo otsimise, hindamise ja kasutamise oskus;
- 4) loomingulisus ja põhjendatus õppeülesannete lahendamisel;
- 5) teadlikkus peamistest karjääriotsuseid mõjutavatest teguritest;
- 6) koostöö, osalemine ja oma seisukohtade põhjendamine;
- 7) õppetöö käigus loodud materjalid ja nende esitlemine.

1.6. Õppekeskkonna kujundamise põhimõtted

Õpilastele tagatakse:

- 1) ainekavas kirjeldatud eesmärkide saavutamiseks vajalik õppevara;
- 2) karjääri kujundamisega seotud kirjanduse, veebimaterjalide ja teiste asjakohaste allikate kättesaadavus;
- 3) võimalus kasutada digivahendeid ja karjääriinfo keskkondi info otsimiseks, hindamiseks ja analüüsimiseks;
- 4) turvaline ja toetav õppekeskkond eneseanalüüsiks, aruteluks ja isiklike valikute mõtestamiseks;

- 5) mitmekesine õppekeskkond, sealhulgas õppekäigud, külalisesinejad, töövarjupäevad, karjäärpäevad, projektid ja koostöö kooliväliste partneritega;
- 6) vajaduse korral karjäärinõustamise, koolipsühholoogi, klassijuhataja, aineõpetajate või teiste tugispetsialistide tugi.

2. Ainekavad

2.1. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

Karjääriõpetuse 35-tunnine kursus jaguneb neljaks suuremaks valdkonnaks: eneseteadlikkuse arendamine, võimaluste analüüs, planeerimine ja otsustamine ning tegutsemine.

2.1.1. Eneseteadlikkuse arendamine

Õpitulemused

- 1) analüüsib juhendamisel oma väärtusi, võimeid, huvisid, teadmisi, oskusi, kogemusi ja isiksuseomadusi karjääri kujundamise kontekstis;
- 2) kasutab eneseanalüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel, seostades neid realistlike õppimise ja töötamise eelduste ning võimalustega;
- 3) mõistab teadmiste, oskuste, õpiharjumuste ja elukestva õppe tähtsust haridusteel ja tulevases tööelus;
- 4) märkab oma tugevaid külgi ja arenguvajadusi ning kavandab võimalusi enesearenguks;
- 5) mõistab, et huvid, võimed ja oskused võivad elu jooksul areneda ja muutuda.

Õppesisu

- teadlik eneseanalüüs;
- huvid, hovid, oskused, teadmised ja võimed;
- isiksuseomadused: temperament, iseloom, väärtused, vajadused ja emotsioonid;
- üldised ehk ülekantavad pädevused ja kutsespetsiifilised pädevused;
- saavutused, unistused, motivatsioon ja eesmärgid;
- õpioskused, õpiharjumused ja kohanemine;
- minapilt, enesehinnang ja arenguuskumus;
- tugevad küljed ja arenguvajadused;
- isiklik õpi-, huvitegevuse ja töökogemus;
- eneseteadlikkuse seos haridus- ja karjäärivalikutega.

Võimalikud õppetegevused

- huvide ja tugevuste kaart;
- väärtuste järjestamine;
- eneseanalüüsi töölehed;
- „Minu oskuste puu“;
- paarisintervjuu;
- refleksioon „Mida olen õppinud enda kohta?“;

- arutelu „Kas võimed on kaasasündinud või arendatavad?“

2.1.2. Võimaluste analüüs

Õpitulemused

- 1) teab erinevaid tegevusvaldkondi, ameteid ja õppimisvõimalusi ning mõistab töömaailma üldisi arengusuundi;
- 2) mõistab hariduse ja tööturu vahelisi seoseid ning teadvustab ennast tulevase õppija ja töötajana;
- 3) oskab otsida, hinnata ja analüüsida informatsiooni õppimisvõimaluste, ametite ja tööturu kohta;
- 4) kasutab leitud infot oma haridus- ja karjäärivalikute kavandamisel;
- 5) põhjendab oma eelistusi haridustee jätkamisel, sealhulgas kutseõppe eriala või gümnaasiumi õppesuuna valikul;
- 6) mõistab, et töömaailm muutub ning tulevikus on olulised paindlikkus, õppimisvõime, digioskused, koostööoskus ja ettevõtlikkus.

Õppesisu

- tööturg ja tööjõuturg;
- töömaailma arengusuunad, prognoosid, nõudlus ja pakkumine;
- tegevusvaldkonnad, majandustegevusalad, kutsed, ametid ja töökeskkonnad;
- kutsestandardid ja ametite liigitamine;
- tulevikuametid ja tulevikuoskused;
- digipööre, rohepööre, tehisintellekt ja paindlikud töövormid;
- tööandjate ootused töötajale ja töömotivatsioon;
- soostereotüübid ja ametitega seotud müüdid;
- õpilase võimalused tööga tutvumiseks;
- Eesti haridussüsteem;
- õppimisvõimalused pärast põhikooli;
- gümnaasium, kutseõpe, töökohapõhine õpe, huvikoolid ja mitteformaalne õpe;
- alternatiivsed võimalused haridusteel;
- õppimine välismaal;
- karjääriinfo otsimine, hindamine ja kasutamine.

Võimalikud õppetegevused

- gümnaasiumide ja kutsekoolide võrdlus;
- töökuulutuse analüüs;
- ühe ameti või eriala uurimine;
- külalisesineja või vilistlase kogemuslugu;
- õppekäik ettevõttesse või õppeasutusse;
- rühmatöö „Millised ametid muutuvad või tekivad?“;
- karjääriinfo otsing usaldusväärsetest allikatest.

2.1.3. Planeerimine ja otsustamine

Õpitulemused

- 1) mõistab karjääri kujundamise eesmärgi, sisu ja oma vastutust isikliku karjääritee kavandamisel;
- 2) teadvustab erinevate elurollide ja elustiilide seoseid õppimise, töö ja isikliku heaoluga;
- 3) koostab juhendamisel esmase õpi- ja karjääriplaani, arvestades oma huve, tugevusi, arenguvajadusi, väärtusi, võimalusi ja piiranguid;
- 4) oskab võrrelda erinevaid haridus- ja karjäärivalikuid ning tuua välja nende eelised ja võimalikud riskid;
- 5) mõistab otsustamist mõjutavaid tegureid ja oskab arvestada alternatiivsete võimalustega;
- 6) tunneb ja kasutab vajaduse korral karjääriteenuseid.

Õppesisu

- karjääri kujundamine ja karjääri planeerimine kui elukestev protsess;
- eesmärkide seadmine;
- edu, elurollid ja elulaad;
- õpimotivatsioon ja enesejuhtimine;
- karjääriotsuseid mõjutavad tegurid;
- alternatiivid, sundvalikud ja valikud;
- otsustamine ja otsustamisraskused;
- omavastutus;
- muutustega toimetulek;
- isiklik õpi- ja karjääriplan;
- karjääriteenused: karjääriinfo, karjääriõpe ja karjäärinõustamine.

Võimalikud õppetegevused

- valikute plusside ja miinuste tabel;
- otsustamise juhtumianalüüs;
- arutelu „Mis mõjutab minu valikuid?“;
- isikliku karjääriplaani koostamine;
- „Minu järgmised kolm sammu“;
- karjäärinõustamise võimaluste tutvustus;
- arenguveestluseks valmistumine.

2.1.4. Tegutsemine

Õpitulemused

- 1) algatab ja viib ellu karjääri kujundamisega seotud tegevusi;
- 2) teab õpilasena töötamise võimalusi ja piiranguid;
- 3) mõistab töösuhteid reguleerivate õigusaktide, töölepingu, tööohutuse ja töötervishoiu tähtsust;
- 4) mõistab kandideerimisprotsessi olemust;
- 5) oskab võrrelda enda vastavust konkursil või sisseastumistingimustes esitatud nõuetele;

- 6) koostab juhendamisel kandideerimiseks vajalikke dokumente;
- 7) analüüsib isiklikku õppimise, huvitegevuse, vabatahtliku tegevuse, töövarjupäeva ja/või töötamise kogemust;
- 8) kasutab õpi- ja töökogemuste analüüsi tulemusi oma karjääri kujundamisel.

Õppesisu

- töökeskkondadega tutvumise võimalused;
- töö- ja õpikogemuse omandamise võimalused;
- töövarjupäev;
- vabatahtlik tegevus;
- huvitegevuse ja mitteformaalse õppe väärtus;
- alaealiste töötamise nõuded ja piirangud;
- töösuhteid reguleerivad õigusaktid;
- tööleping ja töötingimused;
- tööohutus ja terviseriskid;
- tööväärtused ja tööeetika;
- kandideerimine õpingutele, tööle, vabatahtlikuks, vahetusõpilaseks või huvialaga seotud tegevusse;
- kandideerimiseks vajalikud dokumendid;
- CV, motivatsioonikiri ja eneseesitlus;
- töövestlus või sisseastumisvestlus;
- õpi- ja töökogemuste analüüs;
- õppimine edust ja ebaedust.

Võimalikud õppetegevused

- CV koostamine;
- motivatsioonikirja või kandideerimiskirja kirjutamine;
- töövestluse või sisseastumisvestluse rollimäng;
- töövarjupäeva ettevalmistus ja analüüs;
- õppekäigu kokkuvõte;
- vabatahtliku tegevuse võimaluste uurimine;
- digijälje analüüs;
- õpimapi või e-portfoolio koostamine ja esitlemine.

2.2. Soovituslik 35-tunnine jaotus

Teema	Tundide arv
Sissejuhatus: karjäär kui elukestev kujunemine	2
Eneseteadlikkus: huvid, tugevused, väärtused, oskused	7
Õppimisvõimalused pärast põhikooli	5
Töömaailm, ametid ja tulevikuoskused	6
Karjääriinfo otsimine ja hindamine	3

Planeerimine, otsustamine ja karjääriplaan	5
Kandideerimine: CV, motivatsioonikiri, vestlus	4
Õpimapp, kokkuvõte ja eneseanalüüs	3
Kokku	35